

GJMR060010082022

Received on	06-08-2022
Registered on	06-08-2022
Decided on	05-05-2026
Duration on	Yr. Mo. Ds.

ફોજદારી કેસ નં. ૭૩૬/૨૦૨૨

આંક:

FORM : A

હળવદના મે. એડી.ચીફ જ્યુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબની અદાલત,
મુ. હળવદ(એન.જી.સુરતી)GJ-00711

ચુકાદાની તારીખ: ૦૫/૦૫/૨૦૨૬

ક્રિમીનલ કેસ નંબર: ૭૩૬/૨૦૨૨

ફરીયાદી:-	જયફર્ટીલાઈઝર્સનાં પ્રોપરાઈટર, દાજીભાઈ ભાપુભાઈ ચૌહાણ, ઉ.વ.આ.૪૩, ધર્મ:હિન્દુ, ધંધો-વેપાર, રહે. કોંઢ, કલ્યાણપુર, તા.ધાંગધા, જી.સુરેન્દ્રગર. ઠે. રેલ્વે સ્ટેશન રોડ, પટેલ વાયરની બાજુમાં, તા.હળવદ, જી.મોરબી. હાલ રહે. ઉમિયાનગર, સરા રોડ, મુ.તા.હળવદ, જી.મોરબી.
ફરીયાદપક્ષે :-	વિ.વ.શ્રી એચ.વી.કણઝરીયા
આરોપી :-	ભારતીય ટ્રેડીંગ કંપનીના પ્રોપરાઈટર, શેરસીયા નજરુદિનભાઈ નુરમામદ, રહે. દિઘલીયા, તા.વાંકાનેર, જી.મોરબી. ઠે. પોલીસ લાઈન, લીબડા ચોક, તા.વાંકાનેર, જી.મોરબી.
આરોપી તરફે :-	વિ.વ.શ્રી એ.એ.માથકીયા

 ગુનો: ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ.

FORM B

બનાવ તારીખ	૦૨/૦૭/૨૦૨૨
ફરીયાદ તારીખ	૦૬/૦૮/૨૦૨૨
પ્લી નોંધ્યા તારીખ	૦૬/૦૬/૨૦૨૪
પુરાવો ચાલુ થયા તારીખ	૨૪/૦૮/૨૦૨૫
ચુકાદો અનામત રાખ્યા તારીખ	૦૫/૦૫/૨૦૨૬
ચુકાદા તારીખ	૦૫/૦૫/૨૦૨૬
સજા કરી હોય તો સજા તારીખ	--

આરોપી નં	આરોપીનું નામ	અટક કર્યા તારીખ	જામીન પર છોડ્યા તારીખ	ગુનો	તકસીરવાર /નિર્દોષ	સજા	સી.આર. પી.સી.ની કલમ :૪૨૮ માટે કસ્ટડીમાં રહેલ સમય
૧	શેરસીયા નજરુદ્દિન ભાઈ નુરમામદ	-	-	ધી નેગોશી એબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ મુજબ	તકસીરવાન	આખરી હુકમ મુજબ	-

FORM C

ફરીયાદપક્ષે / બચાવપક્ષે / કોર્ટ તરફે સાહેદ લીસ્ટ-:

ક્રમ	નામ	આંક
૧.	ફરીયાદી-દાજીભાઈ ભાવુભાઈ ચૌહાણનું સરતપાસનું સોગંદનામું	૦૫
૨.	કલોઝીંગ પુરસીસ	૪૯

ફરીયાદપક્ષે / બચાવપક્ષે / કોર્ટ તરફે દસ્તાવેજી લીસ્ટ-:

એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

ક્રમ	લેખીત પુરાવાની વિગત	આંક
૧.	તકરારી ચેક નં.૦૦૦૦૦૪	૩૯
૨.	ચેક રીટર્ન મેમો	૪૦
૩.	વૈધાનિક નોટીસ	૪૧
૪.	આર.પી.એ.ડી.ની નોટીસ મોકલેલ તે લેફ્ટના શેરા સાથે પરત ફરેલ તે બંધ કવર	૪૨
૫.	લીગલ નોટીસ રજી. એ.ડી. કર્યાનું પહોંચ નંગ-૨	૪૩
૬.	લીગલ નોટીસ તહોમતદારને બજીગયાનું પોસ્ટલ સ્ટેટમેન્ટ	૪૪
૭.	તહોમતદારને આપેલ ઉધાર માલ અંગેનું બીલ નં.૩૦૮	૪૫
૮.	તહોમતદારને આપેલ ઉધાર માલ અંગેનું બીલ નં.૩૩૧	૪૬
૯.	જય ફર્ટીલાઈઝર્સના નામનું સી ફોર્મ	૪૭
૧૦.	ફરીયાદીનું આધારકાર્ડ	૪૮

હળવદ.

તા.૦૫/૦૫/૨૦૨૬

(નિમિષા ગંગારામભાઈ સુરતી)
એડી. ચીફ જ્યુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ, હળવદ.
કોડ નં.જી.જે.૦૦૭૧૧.

એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

::ઠરાવ::

૧. ફરિયાદપક્ષની ફરિયાદ હકીકત ટુંકમાં એવી છે કે, ફરિયાદી ઉપરોક્ત નામ-સરનામે રહીએ છીએ અને હળવદમુકામે રેલ્વે સ્ટેશન રોડ પર જય ફર્ટીલાઈઝર્સનાં નામથી જંતુનાશક દવાઓ અને ખેત બિયારણનો વેપાર કરીએ છીએ તેમાંથી અમારું તથા અમારા પરિવારનું ભરણપોષણ કરીએ છીએ, અને આ કામનાં તહોમતદાર વાંકાનેર તાલુકાનાં દિઘલીયા મુકામે રહે છે અને વાંકાનેર મુકામે ભારત ટ્રેડીંગ કંપનીનાં નામથી કમીશન એજન્ટનો ધંધો કરે છે. ફરિયાદી અને આ કામનાં તહોમતદાર છેલ્લા ૫-૭ (પાંચ-સાત) પહેલા એક-બીજાના પરિચયમાં આવેલ ત્યારથી આ કામનાં તહોમતદાર અમો ફરિયાદી પાસે અવાર-નવાર આવતા હતા, જેથી આ કામનાં તહોમતદાર અને ફરિયાદી એકબીજાને સારીરીતે ઓળખીએ છીએ, તેમજ આ કામનાં તહોમતદાર અને ફરિયાદી વેપારી મિત્રતાનાં સબંધો પણ ધરાવીએ છીએ. આ કામનાં તહોમતદારે અમો ફરિયાદી પાસેથી તા.૧૨/૦૬/૨૦૨૨નાં રોજ તમોએ અમો ફરિયાદીની દુકાનેથી બીલ નંબર-૩૦૮થી (૧) મગફળી બિયારણ G ૨૪ જેના ૨૦ કિલોનાં પેકીંગ ભાવ રૂ.૨૪૫૦/- લેખે ૧૨૦ પેકીંગના કુલ રૂ. ૨,૯૪,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા બે લાખ ચોરાણું હજાર પુરા તથા (૨) મગફળી બિયારણ G ૨૦ જેના ૨૦ કિલોના પેકીંગ ભાવ રૂ.૨૩૦૦/- લેખે ૮૦ પેકીંગ ના કુલ રૂ.૧,૮૪,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ ચોર્યાસી હજાર પુરા કુલ મળી રૂ.૪,૭૮,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ચાર લાખ અઠ્યોતેર હજાર પુરાનું બીલ બનેલ જેની તમોએ ઉધાર ખરીદી કરેલ. તેમજ તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ના રોજ તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદની

દુકાનેથી બીલ નંબર-૩૩૧થી મગફળી બિયારણ BT-૩૨ જેના ૨૦ કિલોનાં પેકીંગ ભાવ રૂ.૨૪૬૦/- લેખે ૭૦ પેકીંગના કુલ રૂ.૧,૭૨,૨૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર બસો પુરા માંથી રૂ.૨૦૦/- અંકે રૂપિયા બસો પુરા CN તરીકે બાદ કરી કુલ રૂ.૧,૭૨,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર પુરાનું બીલ બનેલ જેની તમોએ ઉધાર ખરીદી કરેલ અને ત્યારે તા.૧૨/૦૬/૨૦૨૨ બીલ નંબર-૩૦૮ના બાકી કુલ રકમ રૂ. ૪,૭૮,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ચાર લાખ અઠ્યોતેર હજાર પુરા તથા તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ બીલ નંબર-૩૩૧ના બાકી કુલ રકમ રૂ.૧,૭૨,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર પુરાના બંને બીલની બાકી રકમ કુલ મળીને રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા થયેલ જેનો તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ના રોજ એક ચેક અમો ફરિયાદીની રૂબરૂમાં સંપૂર્ણ વિગતો ભરી તથા ચેકમાં નીચે સહી કરી ચેક નંબર- “૦૦૦૦૦૪” JIVAN COMMERCIAL CO-OP. BANK LTD. WANKANER શાખાનો ખાતા નંબર- ૪૪૩૦૭૧૧૦૧૦૦૦૮૨૧નો રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરાનો બાકી રકમ પેટે એક “ACCOUNT PAY”નો ચેક તા.૦૧/૦૭/૨૦૨૨ના રોજનો આપેલો અને આ ચેક આપી તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને પાકો ભરશો અને વિશ્વાસ આપેલ કે ચેકની તારીખ મુજબ ચેક બેન્કમાં રજુ કરશો તો ચેકના તમામ નાણાં તમોને અવશ્ય મળી જશે. આ પ્રમાણે તમોએ આપેલ ભરોસા ઉપર વિશ્વાસ રાખી અમો ફરિયાદીએ સદરહું ચેક સ્વીકારેલ. સદરહું ચેક અમો ફરિયાદીએ તમો તહોમતદારે જણાવ્યા મુજબ ચેકનાં નાણાં મેળવવા માટે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ અમો ફરિયાદીની HDFC BANK

LTD. HALVAD શાખામાં ખાતા નંબર- ૫૦૨૦૦૦૦૫૮૫૮૧૭૮માં જમા થવા ભરેલો, પરંતુ સદરહું ચેક કલીયરીંગમાં જતા "ACCOUNT CLOSED"નાં શેરા સાથે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ સ્વીકારાયા સિવાય પરત થયેલ છે, જે અંગેની જાણ અમો ફરિયાદીને બેન્કે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ કરેલી. જે બાબતની અમો ફરિયાદીએ તમો તહોમતદારને જાણ કરતાં તથા નાણાંની ઉધરાણી કરતાં તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને સંતોષકારક જવાબ આપેલ નથી. અમો ફરિયાદીએ તા.૧૪/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ વકીલશ્રી મારફતે રજી. એડી. થી લીગલ નોટીસ આ કામનાં તહોમતદારને મોકલેલ છે જે લીગલ નોટીસ આ કામનાં તહોમતદારનાં સરનામે તા.૧૮/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ પોસ્ટમેન દ્વારા ધોરણસર નોટીસની બજવણી થઈ ગયેલ છે તથા તહોમતદારનાં ભારત ટ્રેડીંગ કંપનીના ઠેકાણે અમો ફરિયાદીનાં વકીલશ્રી મારફતે રજી. એડી. થી મોકલેલ લીગલ નોટીસ "LEFT "નાં શેરા સાથે પરત ફરેલ છે. ત્યારબાદ આ કામનાં તહોમતદારે નોટીસનો કોઈજ જવાબ પણ આપેલ નથી કે નોટીસનો સમય પુરો થવા છતાં અમો ફરિયાદીની કાયદેસરની ચેક મુજબની બાકી લેણી રકમ રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા ચુકવી આપેલ નથી જેથી હાલની ફરિયાદ દાખલ કરવાનું કારણ ઉપસ્થિત થયેલ છે. આમ, આ કામનાં તહોમતદારે જાણી જોઈને અમો ફરિયાદીની ચેક મુજબની લેણી રકમ રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા દુબાડવાનાં બદ ઈરાદાથી અમો ફરિયાદીને આપેલ ચેક મુજબનાં નાણાં ભંડોળની વ્યવસ્થા નહિ કરી અમો ફરિયાદી સાથે વિશ્વાસઘાત અને છેતરપીંડીનો ગુન્હો કરેલ છે. તેમજ ધી. નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-

૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબનો ફોજદારી ગુન્હો કરેલ છે. આ ફરીયાદીની ફરિયાદ સમયમર્યાદામાં દાખલ કરેલ છે અને અમો ફરિયાદી હળવદ મુકામે વેપાર કરીએ છીએ. અમો ફરિયાદીની બેંક પણ હળવદ મુકામે જ આવેલ છે. સદર ગુન્હો આપ નામદાર કોર્ટની હકુમતમાં બનેલ હોય જેથી સદર ફરિયાદ ચલાવવા આપ નામદાર કોર્ટને સતા અને હકુમત છે. સબબ અરજ છે કે, ઉપરોક્ત તમામ હકીકત તેમજ પુરાવાને ધ્યાને લઈ અમો ફરિયાદીની ફરિયાદ દાખલ કરી અમોને પુરાવો લઈ તહોમતદાર સામે એન. આઈ. એક્ટની-૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબ કાર્યવાહી કરી ચેકની રકમ કરતા બમણી રકમ ચૂકવવાનો તથા દંડ અને સજા ફરમાવતો હુકમ કરવા મહેરબાન કરશોજી.

૨. ફરીયાદ રજુ કરતાં ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા:૧૯૭૩(કે જેને સરળતા ખાતર આ ઠરાવમા હવે પછી "સંહિતા" તરીકે સંબોધવામાં આવ્યા છે) કલમ:૨૦૦ અન્વયે ફરીયાદીના સોગંદ ઉપરના વેરીફિકેશન ધ્યાને લઈ, સી.આર.પી.સી., ૧૯૭૩ કલમ:૨૦૪ અન્વયે આરોપી સામે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧, કલમ-૧૩૮ મુજબના ગુના સબબ સમન્સ કાઢવામાં આવેલ. જેની ધોરણસરની બજવણી થતાં આરોપી તેમના વિ.વકીલશ્રી મારફતે હાજર થયેલ. આરોપીને ફરીયાદ તથા સાધનીક દસ્તાવેજોની નકલો વિના મુલ્યે આપવામાં આવેલ છે. ત્યારબાદ ક્રિમિનલ પ્રોસીઝર કોડ ૧૯૭૩ની કલમ:૨૫૧ મુજબ આરોપીની આંક:૨૦થી પ્લી નોંધવામાં આવેલ. જે અન્વયે આરોપીએ ગુન્હો

કબુલ કરવાનો ઈન્કાર કરેલ હોવાથી હાલના કેસની ઈન્સાફી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

૩. ફરીયાદપક્ષનો પુરાવો પુરો થયા બાદ આરોપીને પોતાના વિરુદ્ધ રજુ કરવામાં આવેલ મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું ખંડન કરવા તક આપવી ન્યાયોચિત જણાયેલ હોવાથી, ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ, ૧૯૭૩ કલમ ૩૧૩ અન્વયે આરોપીનું વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવેલ છે. આરોપીએ પોતાના વિશેષ નિવેદનમાં જણાવેલ છે કે, અમો નિર્દોષ છીએ.
૪. ફરીયાદપક્ષ તથા બચાવપક્ષે આ સિવાય અન્ય કોઈ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરવામાં આવેલ નથી.
૫. પ્રસ્તુત ફોજદારી કાર્યવાહીમાં ફરીયાદી દ્વારા પોતાના કેસના સમર્થનમાં ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ ૧૯૭૩ કલમ ૩૧૪ (૧) અન્વયે મૌખિક દલીલ તથા આંક-૩૪થી લેખિત દલીલ રજુ કરવામાં આવેલ છે. જે ધ્યાને લેવામાં આવેલ છે. આરોપી દ્વારા ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ ૧૯૭૩ કલમ-૩૧૪(૧) અન્વયે મૌખિક દલીલ કરવામાં આવેલ છે. જે ધ્યાને લેવામાં આવેલ છે.
૬. અદાલત સમક્ષ આખરી ન્યાયીક નિર્ણય કરવા નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

-:: મુદ્દા ::-

(૧) શું ફરીયાદપક્ષ નિઃશંકપણે પુરવાર કરે છે કે, વાદગ્રસ્ત ચેક તેમના કાયદેસરના દેવાની પુરેપુરી અથવા અંશતઃ ચુકવણી માટે આરોપી તરફથી આપવામાં આવેલ અને તે સમય મર્યાદામાં બેંકમાં રજુ કરતા " એકાઉન્ટ કલોઝ " હોવાના કારણસર પરત ફરેલ છે.?

(૨) શું ફરીયાદપક્ષ નિઃશંકપણે પુરવાર કરે છે કે, તેઓએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ કાયદેસર સમયમર્યાદામાં આરોપીઓને નોટીસ આપવા છતાં, આરોપીએ ફરીયાદીશ્રીને વાદગ્રસ્ત ચેકની રકમ પરત ન કરી આરોપીએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયે શિક્ષાપાત્ર ગુન્હાહિત કૃત્ય કરેલ છે ?

(૩) શું હુકમ ?

૭. ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ અંગેના મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

(૧) હકારમાં.

(૨) હકારમાં.

(૩) આખરી હુકમ અનુસાર.

:: નિર્ણયો માટેના કારણો ::

મુદા નં ૧ અને ૨ પરત્વે કારણો

૮. મુદા નં ૧ અને ૨ પરસ્પર એકબીજા સાથે સંકળાયેલ હોય, હકીકતોનું પુનરાવર્તન ટાળવાના હેતુસર અત્રે સંયુક્ત ચર્ચા કરવામાં આવેલ છે.

૯.૧. આ કામે આંક-૧વાળી ફરીયાદ મુજબ ફરીયાદીએ અત્રેની

એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

અદાલતમાં ફરિયાદ દાખલ કરેલ તે ફરિયાદના સમર્થનમાં સાહેદ નં.૧ તરીકે ફરિયાદી દાજીભાઈ ભાવુભાઈ ચૌહાણ આંક-૦૫થી પુરાવાનું સોગંદનામું રજુ કરેલ છે. જે હકીકત મુજબ ફરિયાદી ઉપરોક્ત નામ-સરનામે રહીએ છીએ અને હળવદમુકામે રેલ્વે સ્ટેશન રોડ પર જય ફર્ટીલાઈઝર્સનાં નામથી જંતુનાશક દવાઓ અને ખેત બિયારણનો વેપાર કરીએ છીએ તેમાંથી અમારું તથા અમારા પરિવારનું ભરણપોષણ કરીએ છીએ, અને આ કામનાં તહોમતદાર વાંકાનેર તાલુકાનાં દિઘલીયા મુકામે રહે છે અને વાંકાનેર મુકામે ભારત ટ્રેડીંગ કંપનીનાં નામથી કમીશન એજન્ટનો ધંધો કરે છે. ફરિયાદી અને આ કામનાં તહોમતદાર છેલ્લા ૫-૭ (પાંચ-સાત) પહેલા એકબીજાના પરિચયમાં આવેલ ત્યારથી આ કામનાં તહોમતદાર અમો ફરિયાદી પાસે અવાર-નવાર આવતા હતા, જેથી આ કામનાં તહોમતદાર અને ફરિયાદી એકબીજાને સારીરીતે ઓળખીએ છીએ, તેમજ આ કામનાં તહોમતદાર અને ફરિયાદી વેપારી મિત્રતાનાં સબંધો પણ ધરાવીએ છીએ. આ કામનાં તહોમતદારે અમો ફરિયાદી પાસેથી તા.૧૨/૦૬/૨૦૨૨નાં રોજ તમોએ અમો ફરિયાદીની દુકાનેથી બીલ નંબર-૩૦૮થી (૧) મગફળી બિયારણ G ૨૪ જેના ૨૦ કિલોનાં પેકીંગ ભાવ રૂ.૨૪૫૦/- લેખે ૧૨૦ પેકીંગના કુલ રૂ.૨,૯૪,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા બે લાખ ચોરાણું હજાર પુરા તથા (૨) મગફળી બિયારણ G ૨૦ જેના ૨૦ કિલોના પેકીંગ ભાવ રૂ. ૨૩૦૦/- લેખે ૮૦ પેકીંગ ના કુલ રૂ.૧,૮૪,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ ચોર્યાસી હજાર પુરા કુલ મળી રૂ.૪,૭૮,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ચાર લાખ અઠ્યોતેર હજાર પુરાનું બીલ બનેલ જેની તમોએ ઉધાર ખરીદી કરેલ. તેમજ

તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ના રોજ તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદની દુકાનેથી બીલ નંબર-૩૩૧થી મગફળી બિયારણ BT-૩૨ જેના ૨૦ કિલોનાં પેકીંગ ભાવ રૂ.૨૪૬૦/- લેખે ૭૦ પેકીંગના કુલ રૂ.૧,૭૨,૨૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર બસો પુરા માંથી રૂ.૨૦૦/- અંકે રૂપિયા બસો પુરા CN તરીકે બાદ કરી કુલ રૂ.૧,૭૨,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર પુરાનું બીલ બનેલ જેની તમોએ ઉધાર ખરીદી કરેલ અને ત્યારે તા.૧૨/૦૬/૨૦૨૨ બીલ નંબર-૩૦૮ના બાકી કુલ રકમ રૂ.૪,૭૮,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ચાર લાખ અઠ્યોતેર હજાર પુરા તથા તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ બીલ નંબર-૩૩૧ના બાકી કુલ રકમ રૂ.૧,૭૨,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા એક લાખ બોતેર હજાર પુરાના બંને બીલની બાકી રકમ કુલ મળીને રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા થયેલ જેનો તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને તા.૩૦/૦૬/૨૦૨૨ના રોજ એક ચેક અમો ફરિયાદીની રૂબરૂમાં સંપૂર્ણ વિગતો ભરી તથા ચેકમાં નીચે સહી કરી ચેક નંબર- "૦૦૦૦૦૪" JIVAN COMMERCIAL CO-OP. BANK LTD. WANKANER શાખાનો ખાતા નંબર- ૪૪૩૦૭૧૧૦૧૦૦૦૮૨૧નો રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરાનો બાકી રકમ પેટે એક "ACCOUNT PAY"નો ચેક તા.૦૧/૦૭/૨૦૨૨ના રોજનો આપેલો અને આ ચેક આપી તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને પાકો ભરશો અને વિશ્વાસ આપેલ કે ચેકની તારીખ મુજબ ચેક બેન્કમાં રજુ કરશો તો ચેકના તમામ નાણાં તમોને અવશ્ય મળી જશે. આ પ્રમાણે તમોએ આપેલ ભરોસા ઉપર વિશ્વાસ રાખી અમો ફરિયાદીએ સદરહું ચેક સ્વીકારેલ. સદરહું ચેક ફરિયાદીએ તમો તહોમતદારે જણાવ્યા મુજબ ચેકનાં નાણાં મેળવવા માટે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ

અમો ફરિયાદીની HDFC BANK LTD. HALVAD શાખામાં ખાતા નંબર-૫૦૨૦૦૦૦૫૮૫૮૧૭૮માં જમા થવા ભરેલો, પરંતુ સદરહું ચેક કલીયરીંગમાં જતા "ACCOUNT CLOSED"નાં શેરા સાથે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ સ્વીકારાયા સિવાય પરત થયેલ છે, જે અંગેની જાણ અમો ફરિયાદીને બેન્કે તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ કરેલી. જે બાબતની અમો ફરિયાદીએ તમો તહોમતદારને જાણ કરતાં તથા નાણાંની ઉઘરાણી કરતાં તમો તહોમતદારે અમો ફરિયાદીને સંતોષકારક જવાબ આપેલ નથી. અમો ફરિયાદીએ તા.૧૪/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ વકીલશ્રી મારફતે રજી. એડી.થી લીગલ નોટીસ આ કામનાં તહોમતદારને મોકલેલ છે જે લીગલ નોટીસ આ કામનાં તહોમતદારનાં સરનામે તા.૧૮/૦૭/૨૦૨૨નાં રોજ પોસ્ટમેન દ્વારા ધોરણસર નોટીસની બજવણી થઈ ગયેલ છે તથા તહોમતદારનાં ભારત ટ્રેડીંગ કંપનીના ઠેકાણે અમો ફરિયાદીનાં વકીલશ્રી મારફતે રજી. એડી.થી મોકલેલ લીગલ નોટીસ "LEFT "નાં શેરા સાથે પરત ફરેલ છે. ત્યારબાદ આ કામનાં તહોમતદારે નોટીસનો કોઈજ જવાબ પણ આપેલ નથી કે નોટીસનો સમય પુરો થવા છતાં અમો ફરિયાદીની કાયદેસરની ચેક મુજબની બાકી લેણી રકમ રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા ચુકવી આપેલ નથી જેથી હાલની ફરિયાદ દાખલ કરવાનું કારણ ઉપસ્થિત થયેલ છે. આમ, આ કામનાં તહોમતદારે જાણી જોઈને અમો ફરિયાદીની ચેક મુજબની લેણી રકમ રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા છ લાખ પચાસ હજાર પુરા ડુબાડવાનાં બદ ઈરાદાથી અમો ફરિયાદીને આપેલ ચેક મુજબનાં નાણાં ભંડોળની વ્યવસ્થા નહિ કરી અમો ફરિયાદી સાથે વિશ્વાસઘાત અને છેતરપીંડીનો ગુન્હો કરેલ છે. તેમજ ધી.

નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબનો ફોજદારી ગુન્હો કરેલ છે. આ ફરીયાદીની ફરિયાદ સમયમર્યાદામાં દાખલ કરેલ છે અને અમો ફરિયાદી હળવદ મુકામે વેપાર કરીએ છીએ. અમો ફરિયાદીની બેંક પણ હળવદ મુકામે જ આવેલ છે. સદર ગુન્હો આપ નામદાર કોર્ટની હકુમતમાં બનેલ હોય જેથી સદર ફરિયાદ ચલાવવા આપ નામદાર કોર્ટને સતા અને હકુમત છે. સબબ અરજ છે કે, ઉપરોક્ત તમામ હકીકત તેમજ પુરાવાને ધ્યાને લઈ અમો ફરિયાદીની ફરિયાદ દાખલ કરી અમોને પુરાવો લઈ તહોમતદાર સામે એન. આઈ. એક્ટની-૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબ કાર્યવાહી કરી ચેકની રકમ કરતા બમણી રકમ ચૂકવવાનો તથા દંડ અને સજા ફરમાવતો હુકમ કરવા મહેરબાન કરશોજી. ફરીયાદપક્ષે તા.૧૧/૧૨/૨૦૨૪ના રોજ આ કામના આરોપી કોર્ટ રુબરુ હાજર રહી તેઓના વિ.વ.શ્રી મારફત ફરીયાદીની ઉલટતપાસના સ્ટેજે પુરતી તકો આપવા છતાં હાજર રહેતા ન હોય, તેમ દર્શાવી લાંબા સમયથી ફરીયાદીની ઉલટતપાસ માટે કેસ પેન્ડીંગ હોય અને જાણી બુજીને આરોપી કેસ કાર્યવાહી વિલંબીત કરી રહ્યા હોય, જેથી ફરીયાદીની ઉલટતપાસનો આરોપીનો હકક બંધ કરવાની અરજ ગુજારતા તે મંજૂર રાખી ફરીયાદીની ઉલટતપાસનો આરોપીનો હકક બંધ કરેલ છે.

૧૦. આ કામના આરોપી વિરૂદ્ધ ધી નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ના ગુનાનો આરોપ હોય સદર કાનુની જોગવાઈ ધ્યાને લેવી જરૂરી બને છે.

(૧) કોઈ કાયદેસરના દેવા કે અન્ય જવાબદારી અદા

કરવા માટે ચેક આપવામા આવેલો હોવો જોઈએ.

(૨) ચેક લખનાર વ્યક્તિના ખાતામાં અપુરતા નાણાં ભંડોળના અભાવે ચેકનો અનાદર થયેલ હોવો જોઈએ.

(૩) ચેક લખ્યા તારીખથી છ માસની સમય મર્યાદામાં કલીયર થવા માટે બેંકમાં રજુ થયેલ હોવો જોઈએ.

(૪) ચેકનો અનાદર થયા બાદ બેંક તરફથી માહિતી મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર (નવા સુધારા બાદ ૩૦ દિવસની અંદર) ચેક લખનારને લેખિત ડિમાન્ડ નોટીસ આપીને ચેકમાની રરમની માંગણી કરેલી હોવી જોઈએ.

(૫) નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસમાં આરોપી ચેકની રકમ ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ હોવો જોઈએ.

(૬) દેવુ કે જવાબદારી કાયદેસર રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવી હોવી જોઈએ.

ઉપરોક્ત તમામ તત્વો સાબિત કરવામાં ફરીયાદપક્ષ સફળ થાય તો જ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ની કલમ- ૧૩૮ અન્વયે આરોપીને દોષિત ઠરાવી શકાય.

૧૧. ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ની કલમ ૧૧૮ના પ્રબંધો ધ્યાને લઈએ તો:-

" વટાઉખત વિશે માની લેવાની બાબત છે એટલે કે જો વિરૂદ્ધનું સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વટાઉખત અવેજ માટે કરી આપ્યું હતું અથવા લખી આપ્યું હતું કે સ્વીકારવામા આવ્યું

હતું તથા તેના ઉપર તારીખ હોય તેવા દરેક વટાઉખત તે તારીખે કરી આપ્ય અથવા લખી આપ્યું હતું તે અંગે કોર્ટ અનુમાન કરી શકશે તથા સ્વીકારોયેલું વટાઉખતની દેરક તબદીલી તે ખત પાકવાની તારીખ પહેલા થઈ હતી."

૧૧.૧.ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ની કલમ ૧૧૮ના પ્રબંધો ધ્યાને લઈએ તો:—

" વિરૂધ્ધની હકીકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી એવું માનવામાં આવશે કે તે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ-૧૩૮ના દર્શાવ્યા મુજબ કોઈ દેવાના અથવા અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજ મુક્ત થવાના બદલામાં ચે ચેક મેળવ્યો હશે."

૧૨. ફોજદારી ન્યાયપ્રણાલિના મુળભુત અને પાયાના સિદ્ધાંતો મુજબ આરોપી સામે આક્ષેપવામા આવેલ તહોમત શંકારહિત રીતે પુરવાર કરવાનો ભાર ફરીયાદ પક્ષે રહેલો છે. જો ફરીયાદ પક્ષના કેસમાં શંકા ઉપસ્થિત થાય તો શંકાનો લાભ આરોપીની તરફેણમાં રહે છે. ફરીયાદ પક્ષે રજ થયેલ પુરાવાઓનુ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮, ૧૪૨નાં ગુનાના આવશ્યક તત્વો તથા ફરીયાદ હકીકતના સંદર્ભે મુત્ત્યાંકન કરવાનુ રહે છે. આ કામ સૌપ્રથમ સદર કેસ બાબતે ધી નેગો. એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયેનો ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે મહત્વના જે તત્વો છે તે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો કાયદેસરના લેણાં પેટે ચેક આપેલ હોય,તે ચેક સમયમર્યાદામાં બેંકમાં રજુ કરવામાં

આવેલ હોવો જોઈએ, સદર ચેક આરોપીની બેંકમાથી વગર સ્વીકારાયે પરત આવેલ હોવો જોઈએ, જેની જાણ ફરીયાદીને થયા બાદ ફરીયાદીએ આરોપીને દિન-૩૦માં સદર ચેકના અસ્વીકાર બાબતેની નોટીસ આપવી જોઈએ અને તેમાં ચેકની રકમનો ઉલ્લેખ કરેલો હોવો જોઈએ અને નોટીસ મળ્યા બાદ દિન-૧૫માં આરોપી જો ચેકની રકમ ફરીયાદીને ચુકવી ન આપે તો ધી નેગો. કલમ-૧૩૮ અન્વયેના ગુનાના તત્વો પરીપૂર્ણ થતા હોય ત્યારબાદ જ ફરીયાદ કરવા માટેનું કારણ ઉપસ્થિત થાય છે. વધુમાં નામ.સુપ્રિમ કોર્ટે મુસરફ હુસન ખાન વિ. ભગીરત એન્જીનીયરીંગ લી. અને બીજાઓના એ.આઈ.આર.૨૦૦૬ એસ.સી.૧૨૮૮ના ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરેલ છે કે, The Hon'ble Supreme Court of India has held that for securing conviction under Negotiable Instrument Act, 1881 the fact which are required to be proved are (a) that the cheque was drawn for payment of an amount of money for discharge of a debt/ liability and the cheque was dishonoured (b) that the cheque was presented within prescribed period (c) that the payment made a demand for payment of the money by giving a notice in writing to the drawer within the stipulated period and (d) that the drawer failed to make the payment within fifteen days of the receipt of the notice.

૧૩. આમ, નેગો. ઈન્સ્ટ્રુ. એકટના કાયદાની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેતાં તથા નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદામા પ્રસ્થાપિત કરેલ સિધ્ધાંતો ધ્યાન લેતા આ કામ ફરીયાદપક્ષે આરોપી સામેનું તહોમત પુરવાર કરવા માટે જે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ રાખેલ છે તેનું ઝીણવટપૂર્વક મુલ્યાંકન કરી હાથ પરના કેસનો ન્યાયિક નિર્ણય કરવાનો રહે જેમાં સૌપ્રથમ ફરીયાદપક્ષે ફરીયાદીની આંક-૦૪ની સરતપાસનું સોગંદનામું રજુ રાખેલ છે જેમાં આંક-૧ની ફરીયાદની હકીકતોને સમર્થનકારી પુરાવો રજુ રાખેલ છે તેમજ ફરીયાદમા જણાવેલ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ આ કામ રજુ રાખેલા છે જે ધ્યાન લેતા ધી નેગો. ઈન્સ્ટ્રુ. કલમ- ૧૩૮, ૧૪૨ મુજબની ફરીયાદ અનુસાર આપેલ હોવાનું જણાય આવે છે. કાયદાનો પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંત પ્રીપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટી અનુસાર આરોપીએ નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એકટનલ કલમ-૧૧૮ અને કલમ-૧૩૮ અનુમાનોનું ખંડન થાય તેવી શક્ય હકીકતો રેકર્ડ ઉપર લાવવી જોઈએ. જે જોગવાઈઓ નીચે મુજબ છે :-

118 presumptions as to Negotiable Instruments. untill the contrary is proved, the following presumptions shall be made (a) of consideration that every negotiable instrument was made or drawn for consideration and that every such instrument when it has been accepted, and endorsed, negotiated or transferred, was accepted, endorsed, negotiated or

transferred of consideration (b) as to date. that every negotiable instrument bearing a date was made of drawn on such date. (C) as to time of acceptance. that every accepted bill of exchange was accepted within a reasonable time after it's time and before it's maturity(d) as to time of transfer. that every transfer of a negotiable instrument was made before it's maturity (e) as to order of endorsement. that the endorsement appearing upon a negotiable instrument were made in the order in which they appear thereon (f) as to stamp. that a lost promissory note, bill of exchange or cheque was dully stamped (g) that holder is a holder in due course. that the holder of a negotiable instrument is a holder in due course. provided that where the instrument has been obtained from it's lawful owner, or from any person in lawful custody thereof, by means of an offense or fraud, or has been obtained from the maker or acceptor there of by means of an offense or fraud, or for lawful consideration, the burden of proving that the holder is a holder in due course lies upon him. 139 presumption in favor of holder it shall be presumed unless the contrary is proved that the holder of a cheque received of the nature referred into in section 138 for the discharge, in whole or in part of

any debt or other liability.

વધુમાં, નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે ૨૦૦૮ જી.એલ.એચ.૩૬૨ સુપ્રિમ કોર્ટ કે.પ્રકાશન વિ.પી.કે.સુરેન્દ્રનના ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરેલ છે કે નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટ કલમ-૧૩૮ અને ૧૩૯ અન્વયે જ્યારે ચેકનો અનાદર થાય ત્યારે આવો ચેક કાયદેસરની જવાબદારી પુર્ણ કરવા માટે આપવામાં આવેલો હોય તેવું અનુમાન કરવાનું રહે છે જે કાયદા મુજબનું અનુમાન રહેલ છે. ત્યારે આરોપીપક્ષે આવા અનુમાનનું ખંડન કરતો પુરાવો આપવાનો રહે છે માત્ર ખુલાસો કરવો તે પર્યાપ્ત નથી પરંતુ આવા ખુલાસાને સમર્થન મળી રહે તેવો પુરાવો રજુ રાખવો જરૂરી છે. આમ, નામ.સુપ્રિમ કોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં પ્રસ્થાપિત કરેલ સિદ્ધાંતો ધ્યાને લેતા ફરીયાદપક્ષ આરોપી સામેનો ગુનો વ્યાજબી શંકાથી પર સાબીત કરવા માટે નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટની કલમ-૧૧૮ તથા કલમ-૧૩૯ મુજબનું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કોર્ટ કરે તે માટે તે મુજબનો પુરાવો કોર્ટ રૂબરૂ આપવો પડે. જે અનુસંધાને ફરીયાદપક્ષ કોર્ટ રૂબરૂ આપેલ પુરાવો ધ્યાને લઈએ જે વંચાણે લેવામાં આવે તો આ કામના આરોપીએ પોતાના રીબર્ટલ એવીડન્સમાં ફરીયાદીની ઉલટતપાસ માટે બચાવપક્ષ હાજર રહેતા ન હોય તેથી ફરીયાદપક્ષે આંક-૨૯થી બચાવપક્ષનો ઉલટતપાસનો હકક બંધ કરવાની તા.૧૧/૧૨/૨૦૨૪ના રોજ અરજ ગુજારતા બચાવપક્ષનો ફરીયાદીની ઉલટતપાસનો હકક બંધ કરેલ છે. જેથી સદર કેસની કાર્યવાહી આગળ ચલાવવામાં આવેલ છે.

આમ, સમગ્રપણે રેકર્ડ પર રજુ થયેલ મૌખિક તેમજ

દસ્તાવેજી પુરાવાને ધ્યાને લેવામાં આવે તો ફરિયાદીની તરફેણમાં રહેલ પ્રીઝમ્પશન રીબર્ટ કરવાનું બર્ડન આરોપીપક્ષ ઉપર હોય ત્યારે આરોપીએ એ બતાવવાની ફરજ છે કે ફરિયાદપક્ષના પુરાવાથી કે પોતાના તરફે મૌખિક દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ રાખી તેણે કાયદાથી તેના ઉપર નાખવામાં આવેલ બર્ડન રીબર્ટ કરેલ છે અને પછી ફરિયાદપક્ષે બતાવવું જોઈએ કે તેઓનો આપો અને આટલો પુરાવો છે જેથી આરોપી ઉપરનું બર્ડન રીબર્ટ થયેલ નથી. ફરિયાદીની તરફેણમાં કાયદાકીય અનુમાન હોય ત્યારે તેને રીબર્ટ કરવાનો બોજો આરોપી ઉપર જાય છે અને આરોપીએ પોતાની નિર્દોષતા સાબિત કરવાની છે જે બાબતે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ઈન્ડિયન બેન્ક એસોસિએશન વિરૂદ્ધ યુનીયન ઓફ ઈન્ડિયા ડીસાઈડેડ ઓન ૨૧/૦૪/૨૦૧૪ રીપોર્ટેડ ઈન એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. ૨૫૨૮નો ચુકાદો વંચાણે લેવામાં આવે તો તેમાં સ્પષ્ટ સિધ્ધાંત પ્રસ્થાપીત કરવામાં આવેલ છે કે જ્યારે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ તળેની ફરિયાદ દાખલ થાય ત્યારે ફરિયાદીની અને સાહેદોની જુબાની સોગંધનામાં ઉપર રજુ થાય અને પરત ફરેલા ચેક અને બેન્કના પુરાવા રજુ થાય ત્યારે ફરિયાદીનો કેસ પ્રસ્થાપીત થયેલો ગણવો જોઈશે અને તેને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૯ના અનુમાનો લાગુ પાડવામાં આવશે. જેથી ફરિયાદપક્ષે જે જે મૌખિક તથા લેખિત પુરાવા રજુ થયેલ છે તેને પડકારેલ નથી નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટના દેવાયત કાનાભાઈ ડેર આહિર વિરૂદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ૨૦૧૩(૨) જી.એલ.આર. ૧૨૭૧નો ચુકાદોવંચાણે લેવામાં આવે તો એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

તેમા નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે ડીવીઝન બેન્ચમાં આપેલ ચુકાદામાં સ્પષ્ટ કરેલ છે કે આરોપીના વકીલશ્રી તરફથી સાહેદોની ઉલટતપાસમાં પુછેલ હકીકતનો સાહેદે ઈન્કાર કરેલ હોવા છતા બચાવપક્ષના આરોપી ઘટના સમયે હાજરી સ્વીકારેલ છે જે બાબત નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે માન્ય રાખેલ છે. બચાવપક્ષે રેકર્ડ પર પોતાના બચાવમાં જે હકીકતો જણાવેલ છે તે અંગેના કોઈ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રેકર્ડ પર રજુ રાખેલ નથી જે જોતા આ કેસમાં કોઈ પ્રોબેબલ ડીફેન્સ રેકર્ડ પર નથી જેથી ફરિયાદી પાસે આરોપીના ખાતાનો ચેક પુરાવા તરીકે ઉપલબ્ધ છે હાલના ફરિયાદી ચેકના કાયદેસરના ધારક છે અને કોર્ટ નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૯ મુજબ ચેકના ધારકની તરફેણમાં અનુમાન કરી શકે તેમ છે. વધુમાં ચેકના ધારકે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮એ મુજબ ચેક લખ્યા તારીખથી નિયત સમયમાં ચેક બેન્કમાં રજુ કરવો તથા કલમ -૧૩૮બી મુજબ ચેક રીટર્ન થયાના ૩૦ દીવસમાં ચેકના ધારણ કરનારે લેખિત નોટીસ આપી રકમની માંગણી કર્યાની તથા કલમ ૧૩૮સી મુજબ ચેક લખનાર નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દીવસમાં નોટીસમાં માંગ્યા મુજબની રકમ ચુકવણીમાં નિષ્ફળ ગયેલ છે. હવે કલમ-૧૩૮એ મુજબ ચેક લખ્યાની તારીખથી નિયત સમયમાં ચેક બેન્કમાં રજુ કરવો જોઈએ તે અંગે વિચાર કરવામાં આવે તો ફરીયાદ પક્ષે જે ચેક રજુ કરેલ છે, જે રીટર્ન મેમો રજુ કરેલ છે જે ચેકમાં લખેલ તારીખથી નિયત સમય મર્યાદામાં ચેક બેન્કમાં રજુ થયેલ છે જે ઇન્ડ ઈનસફીસીયન્ટના શેરા સાથે પરત ફરેલ છે અને આરોપી તરફે નોટીસનો જવાબ રજુ કરેલ છે

પરંતુ તે અંગે રીબર્ટલ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવો રજુ કરેલ નથી. આમ, નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮એ.ની જરૂરીયાતોનું પાલન થયેલ હોવાનું માનવામાં આવે છે. આ કામે ફરીયાદીએ આપેલ નોટીસ તથા આ નોટીસ મોકલ્યાની પહોંચ રજુ કરેલ છે, જે રહેણાંકના સ્થાને બજી ગયેલ છે જેથી નોટીસ બજવણીના સિધ્ધાંત મુજબ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ડી. વિનોદ શીવપ્પા વિરૂદ્ધ નંદા બેલીઅપ્પા રીપોર્ટેડ ઈન એ.આઈ.આર ૨૦૦૬ એસ.સી.૨૧૭૦ના ચુકાદાઓ વંચાણે લેવામાં આવે તો નોટીસ મોકલવી મહત્વની છે અને નોટીસ આરોપીના એડ્રેસ ઉપર મોકલાવી છે. નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટે દિનેશભાઈ મણીલાલ રાવલ વિરૂદ્ધ મનસુખભાઈ મણીલાલ પટેલ રીપોર્ટેડ ઈન ૨૦૧૨ જી.એલ.એચ.ઈ.એલ.એચ.સી.૨૨૬૪૮૦ના ચુકાદામાં ત્યાં સુધી જણાવેલ છે કે નોટીસ ન મળી હોય તો સમન્સ બજયાના ૧૫ દીવસમાં ચેકની રકમનું ચુકવણું અદાલતમાં કરી આપવાનું રહે છે તેમ છતાં આરોપીએ કોઈ રકમની ચુકવણી કરેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી. આ કામે બચાવપક્ષે લેવામાં આવેલ તકરાર અંગે કોઈ મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવો રજુ કરેલ નથી જ્યારે બચાવપક્ષે આ અંગેના કોઈ મૌખિક કે લેખિત આધાર પુરાવા આ રજુ કરી ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ રાખી કોઈ રીબર્ટલ પુરાવો રજુ કરેલ નથી. આમ, રેકર્ડ ઉપર રજુ થયેલા આંક-પના મૌખિક પુરાવાથી પણ તે હકીકત પુરવાર થાય છે કે હાલનો નાણાકીય વ્યવહાર આ કામના આરોપી સાથે થયેલ છે. આ કામે બચાવપક્ષે ઉપસ્થિત કરેલ તકરાર મુજબ ચેકવાળી રકમ આરોપી દ્વારા ફરીયાદીને ચુકવી આપવામાં આવેલ એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

હોય, તો બચાવપક્ષના ઉપર આ હકીકત પુરવાર કરવાનો રહેલ બોજો બચાવપક્ષે મૌખિક કે દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજુ રાખી પુરવાર કરેલ નથી. આમ, સમગ્રપણે ચેકની રકમ લેણી બાકી પડતી હોવાનું ઉપરોક્ત દર્શાવેલ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓથી ફરીયાદપક્ષે પુરવાર કરેલ છે. ત્યારે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૪૨(એ) અન્વયે હાલના ફરીયાદી ફરીયાદ દાખલ કરવા માટે યથાનુક્રમે ચેક ધારણ કરનાર વ્યક્તિ છે તેમજ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરતાં પહેલાં આરોપીને દિન-૩૦માં નોટીસ આપવામાં આવેલ છે અને ચેકની રકમ દિન-૧૫માં ફરીયાદીને ચુકવી આપેલ નથી અને હાલની ફરીયાદ કરવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયેલ ત્યારબાદ સોળમા દિવસ પછી એક માસની અંદર દાખલ કરવામાં આવેલ છે જે જોતાં કલમ-૧૪૨(બી) મુજબ સમયમર્યાદામાં દાખલ કરવામાં આવેલ છે જેથી બચાવપક્ષની તકરાર સાબીત થયેલ નથી. કાયદામાં સ્પષ્ટ જોગવાઈ છે કે બુદ્ધીગમ્ય પુરાવા સિવાય માત્ર બેરવર્ડીંગ્સના આધારે કોઈ બચાવ માન્ય રહી શકે નહીં. નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ હેઠળ આરોપી ઉપર પુરાવાનું ઓનસ લીબરલ હોય છે, પરંતુ તે માત્ર શાબ્દિક વાંધાઓથી શીફ્ટ થઈ શકે નહીં.

૧૪. ઉપરોક્ત તમામ વિસ્તૃત ચર્ચાને અંતે જ્યારે મુદ્દા નં. ૧ અને ૨ નો જવાબ હકારમાં આવેલ હોય ત્યારે આરોપી ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ હેઠળ તકસીરવાન ઠરેલા છે. સદર કેસ વોરંટ ટ્રાયબલ રીતે ચાલેલ નથી સમન્સ ટ્રાયબલ રીતે ચાલેલ છે તેથી ફોજદારી

કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ-૨૫૫ મુજબ આરોપીપક્ષને સજા બાબતે સાંભળવા આવશ્યક નથી. અત્યારે સમયમાં દિન-પ્રતિદિન લોકો ચેકો આપવાનું વધારે પસંદ કરે છે તેવા કારણોસર આવા ગુનાઓની ઉત્તરોઉત્તર વૃદ્ધિ થવા પામેલ છે અને અત્યારે વ્યાપાર ઘંઘામાં ચેકથી વ્યવહાર કરતા એક પ્રકારનો ભય વ્યાપી ગયો છે. કાયદાના હેતુ અને ઉદ્દેશ ધ્યાને લેતાં આરોપીએ ફરીયાદીને કાયદેસરના લેણા પેટે ચેક આપેલો જે ચેક અપુરતા ભંડોળના શેરાના કારણે પરત ફરેલ છે તેવા સંજોગોમાં આરોપીને પ્રોબેશ ન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ અથવા ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૩૬૦ અન્વયે પ્રોબેશનનો લાભ આપવો ન્યાયોચિત જણાતો નથી. આરોપીને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ કેદની સજા બે વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય અને દંડની રકમ ચેકમાં જે રકમ જણાવી છે તેનાથી બમણી થઈ શકે તેમ છે. આ બાબતની ચર્ચા નામદાર કોર્ટના ભાસ્કરણના કેસમાં પણ કરવામાં આવેલ છે અને અદાલતે કોડની કલમ ૩૫૭(૩)ની જોગવાઈઓનો ઉદારતાપુર્વક લાભ આપવો જોઈએ. પેટા કલમમાં વળતર અંગે કોઈ મર્યાદાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ નથી તેથી મેજીસ્ટ્રેટ કોઈ પણ રકમ વળતર તરીકે અપાવી શકે છે. અલબત્ત, આવી વળતરની રકમ નક્કી કરતી વખતે મેજીસ્ટ્રેટે એવી વિચારણા કરવાની છે કે ફરીયાદીને વળતર ચુકવવા અંગે એવોર્ડ કરવાની સત્તા છે. સાથે ક્રિમી.પ્રોસી.કોડની કલમ-૩૫૭(૫) પણ ધ્યાને લેવી જરૂરી છે. આમ, જ્યારે મેજીસ્ટ્રેટને ફરીયાદીને વળતર આપવું જોઈએ તેવું લાગે તો કેદની સજા કર્યા પછી ફરીયાદીને વળતર અંગે એવોર્ડ કરી એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.

શકશે જે કોડની કલમ-૩૫૭માં કોઈ મર્યાદા નકકી કરવામાં આવી નથી.નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે મીટર્સ એન્ડ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ પ્રા.લી. એન્ડ અનધર વિ. કંચન મહેતા રીપોર્ટેડ ઈન એ.આઈ.આર. ૨૦૧૭ એસ.સી.૪૫૯૪ના ચુકાદામાં તો ત્યાં સુધી જાહેર કરેલ છે કે નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટનો મુખ્ય ધ્યેય The Object Of The Propision being Primarily Compensatory. Punitive Element being mainly With the Object Of enforcing The Compensatory element.

૧૫. સદર પ્રકારના ભારત દેશની અર્થવ્યવસ્થાને અસરકર્તા ગુન્હા હોય આવા કેસોમાં આરોપી સાથે માનવતાપુર્ણ વ્યવહાર કરી ઓછી સજા કરવાનું વ્યાજબી અને ન્યાયોચિત જણાતું નથી. આમ, હાલના કેસમાં આરોપીને પુરેપુરી સજા કરવી જોઈએ તેવું અત્રેની અદાલતનું માનવું છે તથા આરોપીને સખત નસીયત મળી રહે તે જરૂરી છે તેમજ તેવી પરિસ્થિતિને ધ્યાને લેતાં ફરીયાદીને વળતર ચુકવવામાં આવે તો ન્યાયી, વ્યાજબી અને વ્યવહારુ જણાઈ આવે છે અને નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે જાહેર કરેલા ચુકાદાઓમાં પ્રસ્થાપિત કરેલ સિદ્ધાંત મુજબ જ્યારે મેજીસ્ટ્રેટ દંડની સજા ફરમાવતા હોય ત્યારે તેને ફરીયાદીને વળતર તે દંડની રકમમાંથી જ આપવું જોઈએ. તે દંડની રકમ ઉપરાંત વળતરની રકમ અપાવવાની સત્તા કાયદા મુજબ મેજીસ્ટ્રેટને નથી. જેથી હાલના નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ વંચાણે લેતાં આ કામના ઉપરોક્ત ચર્ચા કરેલ પુરાવાને અંતે ન્યાયના વિશાળ હિતમાં મુદ્દા નં.૧ તથા મુદ્દા

નં.૨નો જવાબ હકારમાં ઠરાવી મુદ્દા નં.૩ પરત્વે નીચે મુજબનો હુકમ કરવાનો ન્યાયી જણાય છે.

:: આખરી હુકમ ::

૧. ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતાની કલમ-૨૫૫(૨) અન્વયે આરોપી ભારતીય ટ્રેડીંગ કંપનીના પ્રોપરાઈટર શેરસીયા નજરુદિનભાઈ નુરમામદનાઓને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબના શિક્ષાપાત્ર ગુન્હા માટે તકસીરવાન ઠરાવી ૧ (એક) વર્ષની કેદની સજા કરવામાં આવે છે તથા રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા છલાખ પચાસ હજાર પુરા)નાં દંડની સજા ફરમાવવામાં આવે છે. જો આરોપી દ્વારા દંડ ભરવામાં ન આવે તો આરોપીને વધુ છ માસની કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે તથા દંડની રકમ આરોપી પાસેથી તેની જે કોઈપણ મિલકત હોય તેના ઉપરથી ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતાની કલમ-૪૨૧ મુજબ રેવન્યુની બાકી રકમ તરીકે રીકવર કરવાની રહેશે.
૨. ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતાની કલમ-૩૫૭(૧) મુજબ આરોપીને કરેલ દંડમાંથી ફરીયાદીને વળતર તરીકે રૂ.૬,૫૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા છલાખ પચાસ હજાર પુરા) ખાસ વળતર તરીકે ક્રિમીનલ મેન્યુઅલ પેરા-૨૦૯ મુજબ ચુકવી આપવાના રહેશે.

૩. ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતાની કલમ-૩૬૩(૧) મુજબ આ હુકમની નકલ તાત્કાલિક વિના મુલ્યે આરોપીને પુરી પાડવી.

આ ચુકાદો આજ તારીખ:૦૫મી માહે:મે, સને ૨૦૨૬ના રોજ હળવદ મુકામે ખુલ્લી અદાલતમાં વાંચી, સંભળાવી જાહેર કર્યો.

હળવદ.

તા.૦૫/૦૫/૨૦૨૬

(નિમિષા ગંગારામભાઈ સુરતી)
એડી. ચીફ જ્યુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ, હળવદ.
કોડ નં.જી.જે.૦૦૭૧૧.

H.D.Lakum
Steno

એડી. ચીફ જ્યુડી. મેજી. કોર્ટ, હળવદ.